

La pandèmia declarada de la Covid-19 ha portat els sectors sanitaris i polítics de tot el món a prendre una sèrie de decisions per mirar d'atallar-ne les conseqüències però, sense una actitud responsable dels ciutadans, de poc serviran els sacrificis.

Dr. Eduard Sanjurjo

ESPECIALISTA EN MEDICINA INTERNA
DIRECTOR ASSISTENCIAL DE L'HOSPITAL COMARCAL
DEL PALLARS. GESTIÓ DE SERVEIS SANITARIS

Mascareta, mans i distància, si us plau!

L'ANY 1946, l'OMS va definir el concepte de salut com l'estat de complet benestar físic, mental i social, i per tant va defugir del concepte que anteriorment es centrava en la falta de malaltia. Aquesta definició té la seva importància, ja que implica que per aconseguir la plena salut no només s'hi ha d'implicar la medicina, sinó també la classe política, la societat en general i l'individu en particular. És a dir, és un concepte multidisciplinari que no podem assolir, ni personalment ni socialment, si no hi ha implicació de tothom.

El paper de la medicina

La infecció per Covid-19 i la seves manifestacions clíniques afecten la part física de la definició de salut. Produeix febre, dolors generalitzats, ofec, pèrdua del gust i de l'olfacte, vòmits o diarrea, lesions a la pell i molts altres símptomes i signes que els sanitaris anem descobrint en el dia a dia, sigui atenent els malalts afectats, o bé del que llegim constantment en les contínues revisions que apareixen publicades a les revistes mèdiques i a internet.

La nostra missió, sigui quina sigui la posició que ocupem en el sistema sanitari, és tractar-los de la millor manera possible amb el que tenim, aprenent mitjançant l'assaig, l'observació i el treball en xarxa.

Des de l'inici de la pandèmia podem contar, a nivell mundial, més d'un miler (i ens quedem curts) de protocols de tractament, de maneig, de recomanacions... S'han impulsat, aturat i finalitzat estudis basats en antivirals, antibiòtics, moduladors de la immunitat i un seguit de fàrmacs amb diferents resultats; i a hores d'ara encara no tenim un tractament clarament eficaç.

A més, s'estan desenvolupant vacunes a tots els nivells, i si bé és cert que s'han començat a testar en humans, s'han de seguir els procediments de seguretat per poder universalitzar-ne l'administració, que requereix un temps que no és precisament curt.

I, per si no n'hi hagués prou, el sistema sanitari ha mostrat una capacitat d'adaptació i una enorme plasticitat per tal de tractar no només els malalts afectats per Covid-19, sinó també per no oblidar-se de totes aquelles persones que tenen altres malalties, agudes o cròniques, i que s'han convertit en víctimes col·laterals de la pandèmia.

El paper de la classe política

L'expansió de la Covid-19 a nivell mundial ha obligat la classe política a prendre decisions dràstiques entre el mes de març i el mes de juny per tal de poder minimitzar l'impacte sobre la salut física de la població i per protegir el sistema sanitari. Aquestes decisions, controvertides o no, dictades a temps o no, han produït, produeixen i produiran conseqüències econòmiques, socials i mentals mai vistes, probablement i sense exagerar, des de la Segona Guerra Mundial.

El confinament de la població ha desencadenat la davallada del PIB, l'increment de l'atur, la implementació d'ERTO i ERE, el tancament de petits negocis, la fugida de grans empreses, l'increment d'impos-

tasques, experiències, escola a distància... Ha fet aflorar un sentiment més gran de solidaritat i ha fet que molta gent valori altres aspectes de la seva existència que abans passaven desapercebuts per la voràgine de la vida en què vivim. I no oblidem que ha impulsat una sèrie de canvis en el treball, en l'ensenyament o en l'atenció sanitària i social, basada en les tècniques actuals de comunicació, que han permès mantenir una certa activitat de qualitat a distància.

Però ha tingut i té una part molt negativa: l'aïllament social. Aquest aïllament, juntament amb el desenvolupament de la desconfiança i la por a contraure la infecció per Covid-19, comporta el deteriorament de la salut mental i física de les persones més grans (i no

una pandèmia de trastorns depressius, d'ansietat o d'estrès posttraumàtic.

Per tant, la Covid-19 ha comportat una pèrdua de salut no només física, sinó també mental i social derivada de les decisions que, obligadament, s'han pres. Tots ens hem convertit en víctimes col·laterals de la Covid-19.

El paper de la societat i de l'individu

La societat, en general, va adaptar-se a la Covid-19. Tret d'unes primeres setmanes d'incredulitat, de sentiment de superioritat i de desinformació, va assumir amb resignació el confinament, al principi parcial, i després total. Compres ordenades, sortides mínimes, mascaretes de tot tipus, rentat de mans, neteja

que la culpa, com sempre, és dels altres: dels temporers que han deixat venir, dels empresaris que no els donen recursos, dels que manen per no posar remei a res de res, dels joves i no tan joves irresponsables amb ganes de festa, de la falta de control per part dels serveis d'epidemiologia (que ja van prou saturats), de la falta de recursos com a conseqüència de les retallades, de la falta de proves diagnòstiques...

Si fem cas al que sabem sobre la transmissió del virus, és el contacte estret amb altres persones sense adoptar les mesures de seguretat bàsiques i sobretot en ambients tancats la principal font de contagi. Per tant, de qui depèn posar-se la mascareta ara que són fàcils d'aconseguir? De qui depèn rentar-se les mans? De qui depèn mantenir una distància de seguretat de 2 metres? De qui depèn decidir com i quan anar a una reunió o una festa d'aniversari? De qui depèn decidir amb qui i com et relaciones per evitar contagiar-te o ser un vector de contagi? I, en definitiva, de qui depèn renunciar durant un temps a determinats hàbits socials que fins ara tots havíem adoptat?

Conclusions

La medicina i la classe política han vetllat, vetllaran i vetllaran, amb millor o pitjor fortuna, amb millors o pitjors decisions, amb millors o pitjors actes, per la salut de la nostra societat. Ja arribarà el moment d'analitzar i de demanar responsabilitats i explicacions de tot plegat, i d'exigir les reformes i inversions necessàries a tots els nivells (sanitari, social, econòmic, cultural, científic...) per aconseguir que, en cas que torni a passar quelcom semblant, l'impacte sigui menor.

Ara bé, si en el moment actual, passat a la gran part del nostre país el moment més crític de la pandèmia, la societat en general i els ciutadans en particular no assumeixen el seu rol, les conseqüències seran molt pitjors, greus i duradores de les que ara com ara vivim.

I arribats a aquest punt, recordem que la responsabilitat de sortir-nos-en de la millor manera possible és de tots i cadascun de nosaltres. A les nostres mans, a les de tots, hi ha l'oportunitat d'escollir entre una llibertat autocontrolada o unes prohibicions imposades.

Mascareta, mans i distància, si us plau!

L'ús de la mascareta i la distància social són claus per mantenir a ratlla els contagis.

tos (encara no però ja vindrà), la pèrdua d'oportunitats per a les generacions més joves, el tancament d'escoles, instituts i universitats, la pèrdua d'oportunitats formatives, l'increment de la demanda d'atenció a organitzacions com ara Creu Roja o Càritas... És a dir, i per resumir, estem assistint de forma ràpida i inexorable a un empobriment econòmic, cultural i científic.

I les conseqüències socials i sobre la salut mental no són menors. L'ésser humà és social per naturalesa. Vol i necessita viure en societat, en contacte amb altres individus, per sobreviure, progressar, estimar. El confinament, en la seva part positiva, ha donat l'oportunitat de conviure amb els fills petits i no tan petits d'una manera més estreta, a casa, compartint

tan grans) i vulnerables que, si bé abans no tenien dependència o poca, ara s'ha agreujat per la falta d'activitat, de relacions socials i per la pèrdua dels hàbits que durant anys els hi havíem dit que desenvolupessin: caminar una hora al dia, anar a comprar, anar al casal... I afegim aquí també la salut mental, entre d'altres, dels cuidadors principals, dels que s'han quedat sense feina, de tot el personal que treballa en l'àmbit sanitari, de les persones que pateixen maltractament dins de l'àmbit familiar, i de tots aquells que han perdut un familiar o un amic i no l'han pogut acompanyar en els últims dies i ni tan sols han pogut fer-li un funeral com els hauria agradat. Espero equivocar-me, però si la situació no canvia, veurem segurament en breu

quasi compulsiva... Tret d'uns quants individus que tothom criticava des de la finestra de casa seva, la resposta ha estat més que exemplar.

Però l'ésser humà té una capacitat d'oblit infinita, a la qual s'ha d'afegir la de donar la culpa als altres i de no fer autocrítica de les seves accions. I, arribat el moment del desconfinament, han aparegut les presses per sortir, per fer esport o començar-lo a fer, per passejar, per reunir-se, per anar a un bar o a un restaurant, per visitar els familiars i amics, per viatjar... I si bé al principi es va fer d'una manera ordenada, no hem trigat ni un mes a tornar a detectar brots, alguns descontrolats com el que afecta els nostres veïns de Lleida, que estan tornant a posar en tensió el nostre sistema sanitari i dels

28 Loteria. El sorteig de la Grossa de Sant Jordi passa de llarg de Ponent.

29 Obituari. Mor l'actriu Olivia de Havilland, última estrella del cine clàssic.

HISTÒRIA BIOGRAFIA

Qui va ser Publi Calpurnià Orretà?

El Museu d'Isona i Conca Dellà desentranya la història d'un jove, i la seua família, que va viure fa gairebé 2.000 anys || Gràcies a una placa antiga utilitzada per construir l'església del municipi

REDACCIÓ

ISONA I CONCA DEL·LÀ | El Museu d'Isona i Conca Dellà ha desentranyat la vida d'un jove i la seua família que van viure en aquest municipi del Pallars Jussà fa més de 1.900 anys, en l'època romana, gràcies a la traducció d'una placa que va acabar utilitzant-se per a la construcció de l'església d'Isona (Aeso, fa gairebé 2.000 anys). Concretament, aquesta placa està dedicada a Publi Calpurnià Orretà, fill de Màrius Marià i Maria Calpúrnia, que va morir a l'edat de 18 anys. Del nom i cognoms d'aquest jove val a destacar-ne, explica el Museu en un fil al seu perfil de Twitter, dos coses. La primera és que el segon cognom (*cognomen*, l'anomenaven els romans) "Or-

HOMENATGE

Publi Calpurnià Orretà va morir als 18 anys i els seus pares van aixecar una estàtua en honor seu

Estàtua del jove Publi Calpurnia Orretà, mort a Isona i Conca Dellà fa gairebé 2.000 anys.

retà", indica que possiblement va nàixer a Oretum (Ciudad Real) i la segona és que el primer cognom (*nomen*) "Calpurnià" el va adoptar de la mare, una cosa completament inusual per a l'època. Encara que es desconeixen els motius pels quals Publi Calpurnià va morir, el Museu indica que aquell era un món en el qual no hi havia ni vacunes ni medicaments i que la mortalitat infantil era molt habitual. Per

això precisament, els més petits portaven a sobre un penjoll protector. Bulla es deia el dels nens i Lúnula el de les nenes. A més de jugar amb ninots i jocs de l'època, els joves també estudiaven, encara que sempre depenent dels diners que tinguessin. Alguns ho feien dins del nucli familiar i altres en una escola comunitària o amb un professor particular. Els més pobres es quedaven sense ac-

cés a l'educació si no acabaven sent esclaus. Referent a Publi Calpurnià se sap que, tal com indica la inscripció, va dur a terme els estudis més alts, cosa que probablement va facilitar que fos rebut entre la clientela de ciutadans d'Aeso, després d'una assemblea de tota la ciutat, ja que ni ell ni la família no n'eren originaris. Precisament aquesta entrada en la clientela, afirmen des del Museu, és un altre esde-

veniment fora del que era normal en aquella època, que porta a pensar que la família de Publi era adinerada i tenia esperança que el seu fill desenvolupés una fructífera carrera política. Tanmateix, el jove va morir "prematu-rament". Però els seus pares, lluny de deixar-se portar per la pena, van aconseguir per *ex decreto ordinis* (per decret) que els deixessin instal·lar a la ciutat una estàtua equestre en

honor al seu fill. Actualment, la mateixa església que té entre les parets la placa en honor a Publi Calpurnià Orretà també guarda al seu interior l'estàtua d'aquest jove. Durant anys els veïns del poble desconeixien la història d'aquell noi a dalt d'un cavall que vivia dins de la seua església. Amb aquesta investigació, el Museu d'Isona i Conca Dellà ha volgut treure a la llum la seua història.

LES CLAUS

Inscripció romana.

Homenatge

La ciutat d'Aeso, com s'anomenava Isona i Conca Dellà en l'època romana, va dedicar una placa Publi Calpurnià després de la seua mort als 18 anys.

Història

El seu estudi detallat ha permès al museu d'aquest municipi desentranyar la vida d'aquest jove i part de la seua família.

Plaques

A Isona hi ha quaranta inscripcions similars.

RELIGIÓ RÈPLICA

L'església de Ferran, a Estaràs, llueix des de dissabte la talla gòtica del seu Sant Jaume

X. SANTESMASSES

ESTARÀS | L'església de Ferran llueix des de dissabte passat la talla gòtica del seu patró, Sant Jaume. L'original el van trobar durant les obres de remodelació del temple a l'interior de les parets i va ser traslladat al museu diocesà de Solsona. L'artista Teresa Casseres ha realitzat una reproducció a mida real amb pedra de resina acrílica que des d'ara presideix l'església. Es tracta d'una talla de 99 centíme-

tres d'altura que llueix la closca de pelegrí al barret i a la bossa de viatge, i li falta el braç dret, que possiblement sostingué un bastó de caminant.

La directora del Museu Comarcal de Cervera, Carme Bergés, va ser la responsable de presentar l'acte inaugural dedicat al patrimoni artístic dispers de la Segarra en els segles XIV i XV. Segons Bergés, es tracta de l'època de més esplendor econòmica de la comarca a nivell his-

tòric. Així doncs, en aquell moment la Segarra va aconseguir un dels índexs de població més alts de Catalunya, deu vegades superior a l'actual, que és del 0,3 de la població del principat. D'una banda, les riques fortificacions medievals i de l'altra les produccions de cereal i safra van donar riquesa al territori que es va traslladar en el camp artístic amb una gran producció d'edificis, escultures, orfebreria i pintura.

Veïns d'Estaràs davant de la reproducció de la talla de Sant Jaume.

MARTA ALÒS || VIURE PER VEURE

A hores intempestives

A Suïssa, el gran mecenes Rafael Patxot va escriure les seves memòries, que va voler intitular *Adéu a Catalunya. Guaitant enrere. Fulls de la vida d'un octogenari (1952)*, una publicació que es va pagar de la butxaca i que reflecteix tota l'amargor d'un exili obligat pel que ell en deia "dues invasions": doblement perseguit, doblement ultratjat i doblement espoliat, pel fet de trobar-se entre dos focs i, per tant, fugint dels dos bàndols, com a catalanista per una banda i com a cristià practicant per l'altra.

Tot i que mai no va tornar a Catalunya, seguia el dia a dia d'un país que anava patint la dictadura que, a poc a poc, aconseguia infiltrar-se en tots els racons de la societat catalana. En una de les cartes que en Patxot escriu a un amic, aquest exiliat a França, lamenta el canvi d'alguns dels bons hàbits dels catalans, i posa d'accent en l'hora dels àpats que, des de sempre, havia marcat el dinar i el sopar de les cases catalanes on, "de tota la vida, a les dotze es dina i a les 9 se sopa". Es queixa, en Patxot, que "em diuen que, ara, els catalans sopen a les 10 tocadetes o a les 11 de la nit i que, després, molts d'ells se'n van a fer tertúlia als bars i allà s'hi estan fins a les 2

Tot i que no va tornar mai a Catalunya, seguia el dia a dia d'un país que anava patint la dictadura

o les 3 de la matinada, que tornen a casa i es fiquen al llit, copiant costums castellans de manera simiesca". Aquests mesos tan estranys que semblen que ens han passat per davant dels ulls sense que els haguem viscut, el coronavirus ens ha submergit en una mena de reflexió continua, personal i col·lectiva. Hem tingut tant de temps per voltar per casa nostra, d'endregar-la, de fer dissabte, de netejar i polir, de llegir i de rellegir, de pensar i repensar, i, personalment, de tornar als horaris tan endreçats que reclamava en Patxot.

A casa ara esmorzem a quarts de vuit, dinem a la una, sopem a les 8 del vespre i a dos quarts d'onze ja planxem l'orella al coixí. Es pot dir que aquest maleït virus ha aconseguit europeïtzar el nostre horari familiar i que no sé pas si, quan tot aquest malson se'n vagi de les nostres vides, aconseguiré tornar a acostumar-me als horaris intempestius, forassenyats, que ens malmeten l'estómac i fomenten insomnis. Aquesta seria una bona oportunitat, aprofitant la malvestat, per adaptar-nos als horaris dels països europeus on, com deia en Rafael Patxot, dinen a les 12 del migdia, tanquen l'ordinador de la feina a les 5 de la tarda i se'n tornen a casa per sopar cap a les 6 del vespre.

LAURA QUINTANA

DILLUNS, 27 DE JULIOL DEL 2020

privat

Puigdemont i el titular de SEGRE

Si hi va haver un clar èxit en el Sant Jordi d'estiu, aquest seria el llibre *M'explico* de l'expresident de la Generalitat Carles Puigdemont. A les més de 600 pàgines d'aquest primer volum, recorda un episodi que ens concierneix. Puigdemont havia d'inaugurar la Fira de Sant Miquel del 2016 i el govern portuguès el va convidar a l'obertura d'una exposició sobre Joan Miró. Va considerar que no podia declinar la invitació però abans l'hi va explicar al que era l'alcalde, Àngel Ros, a qui no li va agradar l'anunci tot i que el va acceptar. "L'endemà SEGRE obria la portada amb aquest titular: *Puigdemont planta la Fira de Sant Miquel*", diu. Per a l'expresident, això va ser "la revenja de Ros" tot i que, sent periodista com és, resulta estrany que dubti que el titular reflectia exactament el que va passar.

la imatge del dia

El Mulla't continua recaptant fons

La campanya Mulla't per l'Esclerosi Múltiple segueix desenvolupant-se per diferents piscines de les comarques de Lleida. Una de les que ahir van acollir activitats per recaptar fons va ser la de Corbins, que apareix a la imatge.

l'ascensor

Montserrat Gea

És la presidenta del Col·legi Oficial d'Infermeres i Infermers de Lleida, col·lectiu que ha dut a terme en aquesta pandèmia una tasca encomiable.

Eduard Sanjurjo

Director de l'Hospital del Pallars, que apel·la a la responsabilitat dels ciutadans per ajudar a superar els estralls de la pandèmia del Covid.

Jonathan Praena

Baixa el president del Fuenlabrada per la irresponsabilitat de viatjar a la Corunya amb casos de Covid, que han anat pujant fins a arribar als 28.

Boris Johnson

La quarantena declarada pel Govern britànic per als viatgers que arribin al seu país des d'Espanya tindrà uns efectes devastadors.

CLINICACHELA IMPLANTOLOGIA

DIGITAL DENTAL CLINICS

En les millors mans

ORTODONCIA INVISIBLE 1990€

IMPLANT DENTAL 390€

60 MESOS SENSE INTERESSOS

1ª VISITA I ESTUDI GRATIS